

Asia: HE 94/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta

Kiitämme mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen johdosta.

Suomen suurimmalla luovien alojen järjestöllä, Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto Temellä, on yli 4800 jäsentä. Heistä puolet on freelancereita ja itsensätyöllistäjiä esittävien taiteiden aloilla (elokuva-, teatteri-, ooppera-, tanssi-, sirkus-, tv- ja av-alat).

Esityksessä työtä tekevät pyritään jakamaan kahteen leiriin: palkansaaajat ja yrittäjät huolimatta siitä, että työelämä ei tällä tavoin selkeästi enää jakaudu. Jo vuosia itsensä työllistävien joukko on kasvanut jatkuvasti ja pätkä- ja silpputöistä on tullut pysyvä osa suomalaista todellisuutta. Esitys muuttaa yrittäjäkäsitetä tavalla, joka ei hyvin huomioi työskentelytodellisuutta, joka on monen luovan alan freelancerin arkea: toimeentulo hankitaan erityyppisillä sopimussuhteilla, vaihtelevasti työ- ja toimeksiantosuhteissa.

Muutama sana haasteista, joita esitys sisältää:

Nykyisessä työttömyysturvalaissa yrittäjäksi määritellään 1 luvun 6 §:ssä henkilö, joka päätoimiaan varten on yrittäjän eläkelain mukaisesti velvollinen ottamaan yrittäjäeläkkeen. Velvollisuus alkaa, kun toiminnasta saatu tulo on vähintään 7.502,14 euroa.

Ehdotuksessa tämä muutettaisiin siten, että yrittäjäksi katsottaisiin yrittäjän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettu henkilö eli henkilö, joka tekee ansiotyötä olematta työsuhteessa tai virka- tai muussa julkisoikeudellisessa suhteessa. Mitään rajaa yritystoiminnan laajuudelle ei enää olisi. Henkilö olisi yrittäjä sillä perusteella, että hän tekee käytännössä vaikka vain yhden työsuorituksen, josta ei makseta palkkaa vaan jotain muuta korvausta esim. luentopalkkio tai muu työkorvaus.

Kun työntekijä tulisi 6 §:n mukaisesti määritellyksi yrittäjäksi, hänen ainoa mahdollisuutensa säilyttää työttömyysturvalain mukainen sosiaaliturva olisi, että hänet määriteltäisiin sivutoimiseksi yrittäjäksi.

Yrittäjyyden päätoimisuus arvioidaan työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:n mukaan seuraavasti:

- Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen siltä ajalta, jona hän työllistyy päätoimisesti yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään.

- Henkilön katsotaan työllistyvän yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään päätoimisesti, jos toiminnan vaatima työmäärä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle.
- Ellei muuhun arvioon ole aihetta, työllistyminen katsotaan sivutoimiseksi ainakin silloin, kun henkilö on ollut vähintään kuusi kuukautta kyseiseen yritystoimintaan tai omaan työhön liittymättömässä kokoaikatyössä.

TE-keskusten tulkinta määritelmästä ”jos toiminnan vaatima työmäärä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle” on ollut vaihtelevaa. Määrittäykö sivutoiminen yrittäjä, jonka tulisi olla oikeutettu suhteutettuun päivärahaan, esityksen myötä selkeämmin?

Luovilla aloilla työskentelevien on lisäksi toisinaan pakko laskuttaa laskutus-osuuskunnan tai palkkiopalvelun kautta. Laskuttaminen saattaa olla työnsaannin ehto. Tällöin tekijä työllistyy omassa työssään eikä palkkiopalvelu kanna työnantajavastuutaan, vaikka pidättääkin työttömyysvakuutusmaksun. Työntekijä työllistyy näin ollen omassa työssään ilman yrittäjyyteen kuuluvaa mahdollisuutta tehdä voittoa. Hän ei ole yrittäjä, vaan rinnastettavissa palkansaajaan ja siten hänen olisi päästävä ansioon suhteutetun työttömyysturvan piiriin.

Teme on pettynyt, että työttömyysturvalaissa ei edelleenkään esitetä korjattavaksi epäkohtaa työssäoloehdon kertymisestä alle 1 kuukauden työsuhteissa, joissa luovan ja esityksellisen työn osuus on merkittävä. Kyse on työntekijöiden epätasa-arvoisesta kohtelusta. Nykyisellään työttömyysturvalain täytäntöönpanoa koskevan asetuksen 6 § on kirjoitettu näin:

”Alle kuukauden kestävässä työsuhteessa, jossa luovan tai esityksellisen työn osuus on ratkaiseva, voidaan työssäoloehtoon lukea jokainen kalenteriviikko, jona henkilön tästä työstä saama verotettava tulo kuukauden tarkastelujakson aikana on ollut vähintään työttömyysturvalain 5 luvun 4 §:n 3 momentin mukainen.”

Pykälän sanamuoto johtaa kohtuuttomaan tilanteeseen luovaa ja esityksellistä työtä tekevien osalta, koska se on rajattu koskemaan vain alle kuukauden työsuhteita.

Esityksessä todetaan, että sillä ei ole vaikutusta kansalaisten etuuksiin tai heidän maksamiinsa maksuihin. Mitään vaikuttavuusarviointia ei kuitenkaan ole tehty.

Muutosehdotuksia

1. Sivutoiminen yrittäjyys määritellään siten, että lyhyissä pätkissä työnsä keräävät freelancerit voivat olla sivutoimisia yrittäjiä myös ollessaan työttömänä työnhakijana.

Tämä ei johda yritystoimintaan työttömyyskorvauksella, koska soviteltu päiväraha huomioi yritystoiminnasta saadun tulon.

2. 1 luvun 6 §:n yrittäjämääritelmään lisätään viittaus yrittäjän eläkelain 4 §:ään.

Tällä rajataan pienimuotoinen yritystoiminta automaattisesti ulkopuolelle.

3. Lisäksi ehdotamme, että sosiaali- ja terveysvaliokunta esittäisi muutettavaksi asetusta työttömyysturvalain täytäntöönpanosta, jotta esiintyvät taiteilijat saatetaan tasavertaiseen asemaan muiden työsuhteisten kanssa seuraavasti:

”6 § Luovan ja esityksellisen työn alat

Työsuhteessa, jossa luovan tai esityksellisen työn osuus on ratkaiseva, voidaan työssäoloehtoon lukea jokainen kalenteriviikko, jona henkilön tästä työstä saama verotettava tulo kuukauden tarkastelujakson aikana on ollut vähintään työttömyysturvalain 5 luvun 4 §:n 3 momentin mukainen.” Pykälästä poistettaisiin raja-
jaus alle kuukauden mittaisiin työsopimuksiin.

Helsingissä 25.11.2015

Karola Baran
Toiminnanjohtaja
Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto Teme